

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

KARAR

İZCİ / TÜRKİYE

(Başvuru no. 42606/05)

STRAZBURG

23 Temmuz 2013

İşbu karar, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde öngörülen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi tutulabilir.

İzci / Türkiye davasında,

Başkan,

Guido Raimondi,

Yargıçlar,

Danutė Jočienė,

Peer Lorenzen,

András Sajó,

Işıl Karakaş,

Nebojša Vučinić,

Helen Keller,

ve **Daire Yazı İşleri Müdürü** Stanley Naismith'in katılımıyla Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Daire), 9 Temmuz 2013 tarihinde yapılan gizli müzakereler sonucunda, aynı tarihte kabul edilen aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Dava, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan Bayan Nergiz İzci ("başvuran") tarafından Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne karşı 9 Kasım 2005 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesine uygun olarak Mahkeme'ye yapılmış olan bir başvurudan (no. 42606/05) ibarettir.

2. Başvuran, İstanbul'da görev yapan avukat Bayan Several Ballıkaya ve Bay Murat Çelik tarafından temsil edilmiştir. Türk hükümeti ("Hükümet") kendi temsilcisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuran, özellikle, gösteri esnasında birkaç polis memuru tarafından ağır biçimde dövüldüğünü ve buna bağlı olarak Sözleşme'nin 3 ve 11. maddeleri kapsamında güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

4. Başvuru, 8 Eylül 2010 tarihinde Hükümet'e tebliğ edilmiştir. Aynı zamanda, başvurunun kabul edilebilirliği ve esası hakkında birlikte hüküm verilmesine karar verilmiştir. (Madde 29 § 1).

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

A. Giriş

5. Başvuran, 1974 doğumlu olup İstanbul'da ikamet etmektedir. Dava konusu olaylar, taraflar arasında ihtilaf konusu olduğundan, söz konusu olaylar ayrı ayrı açıklanacaktır. Olaylar, başvuran tarafından ibraz edildiği şekliyle, aşağıda bölüm B'de anlatılmaktadır (§ 6-8). Hükümet'in olaylara ilişkin görüşleri ise aşağıda bölüm C'de özetlenmektedir (§ 9-13). Başvuran ve Hükümet tarafından ibraz edilen yazılı deliller ise bölüm D'de özet olarak verilmektedir (§ 14-26).

B. Başvuranın olaylarla ilgili beyanları

6. Başvuran, 6 Mart 2005 tarihinde, Dünya Kadınlar Günü kutlamaları kapsamında, İstanbul Beyazıt Meydanı'nda düzenlenen bir gösteriye katılmıştır. Bu gösteri esnasında, çok sayıda polis memuru kalabalığın etrafında kordon oluşturmuştur. Polis, insanların meydana girişlerini engellememiş ve gösterilere müdahale etmemiştir.

7. Kutlamalar, birkaç kadın örgütünün basın açıklamasıyla sona erdiğinde ve kalabalık dağılmaya başladığında, polis memurları başvuranların da aralarında yer aldığı gruba coplarıyla ve silahlarının dipçikleriyle vurmaya başlamışlar ve göz yaşartıcı gaz sıkmışlardır. Başvuran, başına, yüzüne ve vücudunun diğer bölgelerine aldığı darbeler neticesinde yere düşmüştür. Başvuran, yerdeyken, polis memurlarının tekmelerine ve cop darbelerine maruz kalmaya devam etmiştir. Ayrıca polis memurları, başvurana küfür ve hakaret etmişlerdir.

8. Başvuran, ağır şekilde yaralanmış ve bilincini kısmen kaybetmiştir. Başvuran ancak halktan birinin yardım etmesi ile olay yerinden ayrılabilmiştir. Bu olay, ulusal ve uluslararası basında geniş yer almıştır.

C. Hükümet'in olaylarla ilgili beyanları

9. Dünya Kadınlar Günü'nü kutlamak amacıyla, Beyazıt Meydanı'nda 6 Mart 2005 tarihinde gösteri düzenleneceği, 18 Şubat 2005 tarihinde İstanbul Valiliğine bildirilmiştir. Beyazıt Meydanı'nda gösteri düzenleme talebi reddedilmiş ve organizasyon komitesine, 23 Şubat 2005 tarihli bir mektupla, kutlamaların İstanbul'un Şişli ilçesindeki Çağlayan Meydanı'nda ve Beykoz ilçesindeki Beykoz Meydanı'nda gerçekleştirilebileceği bildirilmiştir.

10. 6 Mart 2005 tarihinde, göstericiler, Beyazıt Meydanı'na yürümek maksadıyla farklı yerlerde toplanmaya başlamışlardır. Güvenlik güçleri, trafik akışı engelleneceği için, göstericilerin Beyazıt Meydanı'na yürümelerine izin verilmeyeceğini belirtmiştir.

11. Güvenlik güçleri, 20-25 dakika boyunca göstericilerin dağılmalarını beklemiştir. Bu süre zarfında, göstericilerden bazıları alanı terk etmiştir. Geri kalan göstericiler ise trafiği engellemiş ve Beyazıt Meydanı'na yürümekte ısrar etmiştir. Güvenlik güçleri duruma müdahale etmiş ve yolu tekrar açmıştır.

12. Saat 11.30 civarında, dağıtılan gruplar Beyazıt Meydanı'nda buluşmuş ve basın bildirisi okumuşlardır. Saat 13.00'da, basın bildirisi okunduktan sonra, yaklaşık 60 kişilik bir grup alanı terk etmeyi reddetmiştir. Polis göstericileri bu hususta uyardığında, göstericiler polise taş atarak karşılık vermiştir. Sonunda polis, göstericilerden bazılarını güç kullanarak yakalamış ve gözaltına almıştır.

13. Olaylar esnasında, göstericiler tarafından 7 polis memuru yaralanmış ve pek çok polis aracına zarar verilmiştir.

D. Taraflarca ibraz edilen yazılı deliller

14. Hükümet, Mahkeme'ye olayların video görüntüsünü sunmuştur. Video görüntüsünde, ulusal televizyon kanallarında yayınlanan haberlerin derlenmiş hali ve ayrıca polis kamerası tarafından çekilen olaylarla ilgili resmi video kayıtları yer almaktadır. Görüntüde, gaz maskeli polis memurlarının, olay yerinden kaçmaya çalışan çok sayıda göstericiye copla saldırdıkları görülmektedir. Ayrıca, yere düşen göstericiler tekmelenmiş ve copla darp edilmiştir. Polis memurlarından biri, yere düşen bir kadını korumak için vücudunu siper eden erkek göstericinin yüzüne tekme atmıştır. Polis memurları, bazı göstericilerin çalıların arasına saklandıklarını fark ettiklerinde, göstericilere copla saldırmadan önce üzerlerine göz yaşartıcı gaz¹ sıkmışlardır. Kendilerini polisin saldırılarından korumaya çalışan yerdeki iki kadına göz yaşartıcı gaz sıkılmıştır. Yakındaki dükkân ve kafelere sığınan kadınlar, polis tarafından sürüklenmiş ve dövülmüştür. Video görüntüsünde, olay yerinde bulunan ancak gösteriye katılmadığı halde yoğun göz yaşartıcı gazdan etkilenen esnafın, müşterilerin ve diğer insanların sersemlemiş bir halde etrafta dolandıkları da görülmektedir.

15. Yerel soruşturma makamları tarafından, video görüntüsünü inceleyip rapor hazırlamak üzere atanan bir bilirkişinin sunduğu rapora göre, polis, göstericilere saldırmadan önce,

1. Başvuran, Hükümet ve farklı yerel makamlar, göz yaşartıcı gazdan bahsederken, CS gazı, CN gazı, göz yaşartıcı gaz ve / veya biber gazı ifadelerini kullanmış olsa da, işbu karar kapsamında, Mahkeme, kolaylık olması açısından "göz yaşartıcı gaz" ifadesini kullanmıştır.

dağılmaları yönünde herhangi bir uyarıda bulunmamıştır. Göstericiler polisin müdahalesine direnmemişlerdir ve polise saldırmamışlardır, sadece olay yerinden kaçmaya çalışmışlardır. Polis, yere düşenler de dâhil olmak üzere, göstericileri coplarıyla darp etmiş, tekmelemiş, yumruklamış ve üzerlerine göz yaşartıcı gaz sıkmıştır.

16. Başvuran, 8 Mart 2005 tarihinde, Bakırköy savcısına sağlık muayenesinden geçirilmek istediğine dair yazılı bir talep iletmıştır. Başvuran, olay esnasında polis memurları tarafından aşırı güç kullanıldığını ve bu durum neticesinde vücudunun çeşitli yerlerinde yaralanmalar meydana geldiğini ileri sürmüştür. Savcı, sağlık muayenesinden geçirilmek üzere, başvurunu Adli Tıp Kurumu'na sevk etmiştir.

17. Adli Tıp Kurumu Bakırköy şubesinde gerçekleştirilen sağlık muayenesi sonunda aynı gün düzenlenen rapora göre; başvuranın, sol üst kolu, sağ ön kolu, sol uyluk kemiği, kalçası ve dizleri de dahil olmak üzere, vücudunda farklı boyutlarda çok sayıda çürük tespit edilmiştir. Doktor, başvuranın, yaraları sebebiyle beş gün iş göremeyeceğini belirtmiştir.

18. Başvuran, 11 Mart 2005 tarihinde, kendisine karşı yapılan kötü muameleden sorumlu polis memurları ve İstanbul Valisi hakkında, İstanbul savcısına suç duyurusunda bulunmuştur. Başvuran, yürürlükteki mevzuata göre, basın bildirisi okumak için önceden haber vermenin veya izin almanın gerekli olmadığını belirtmiştir. Başvuran, diğerlerinin yanı sıra, toplantı hakkını kullanmasına engel olmak suretiyle görevlerini suiistimal eden Vali ve emniyet amirlerinin ve ayrıca kendisine kötü muamelede bulunan polis memurlarının yargılanmasını talep etmiştir. Başvuran, kendi istekleriyle dağılmaları ve olay yerinden ayrılmaları esnasında, polis memurları tarafından kendisine ve gösterici arkadaşlarına karşı aşırı güç ve göz yaşartıcı gaz kullanıldığından şikâyetçi olmuştur. Televizyon kanallarında yayınlanan görüntüler ve gazetelerde yayımlanan fotoğraflar, olayın boyutunu göstermektedir.

19. 8 Nisan 2005 tarihinde, Yargıtay Başsavcısı, başvuranın Vali'ye atfedilebilecek özel bir olaydan bahsetmediği sonucuna varmıştır. Bu sebeple, Vali hakkında kovuşturma açılmasına yer olmadığına karar verilmiştir.

20. 6 Haziran 2005 tarihinde, polis disiplin kurulu, 6 polis memurunun göstericileri tekmelediği ve ayrıca copla darp ettiği kanaatine varmıştır. Kurul, polis memurlarının fiillerinin “aşağılayıcı davranış” teşkil ettiği sonucuna varmış ve 3 emniyet amirine, söz konusu 6 polis memurunu gerektiği şekilde eğitemedikleri gerekçesiyle “kınama cezası” vermiştir. Aynı zamanda kurul, söz konusu 6 polis memuruna, 3 günlük maaş tutarında para cezası vermiştir.

21. 12 Aralık 2005 tarihinde, İstanbul savcısı, vücutlarında herhangi bir yaralanma bulgusu olmayan mağdur ve müştekilere ilişkin olarak, 44 polis memuru hakkında görevi

suiistimal suçuyla cezai işlem başlatılmamasına karar vermiştir. Savcının kararında, aralarında başvuranında yer aldığı 49 kişi, mağdur ve müşteki olarak anılmıştır. Başvuran, kendisine karşı aşırı güç kullanıldığı hususundaki şikâyetlerini tekrarlayarak savcının kararına itiraz etmiştir. Başvuranın itirazı, Beyoğlu Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 28 Eylül 2007 tarihinde reddedilmiştir.

22. Bu sırada, 9 Aralık 2005 tarihinde, İstanbul savcısı, İstanbul Asliye Ceza Mahkemesi'ne bir iddianame sunmuş ve bu iddianame kapsamında, toplam 54 polis memuru, güç kullanımıyla ilgili yetki sınırlarını aşarak yaralanmalara sebebiyet verme suçuyla itham edilmiştir. Söz konusu iddianame kapsamında, 49 kişi mağdur ve müşteki olarak yer almıştır.

23. İddianamede, olayların hemen ardından 4 kıdemli emniyet müfettişi tarafından yürütülen soruşturmaya ilişkin olan ve 28 Nisan 2005 tarihinde savcıya gönderilen rapora atıfta bulunulmuştur. İddianameye göre; müfettişlerin raporunda, iddianame kapsamında “şüpheli” olarak yer alan 54 polis memurunun 7’sinin, aralarında başvuranın da yer aldığı müşteki ve mağdurların 15’ine aşırı güç kullandığı sonucuna varılmıştır. Müfettişler, 7 polis memurunun, coplarını ilgili yönetmeliklere uygun olarak kullanmadıkları ve hatta zaten etkisiz hale getirilmiş bazı kadın göstericileri tekmeledikleri kanaatine varmıştır.

24. İstanbul 4. Asliye Ceza Mahkemesi’nde (bundan böyle “ilk derece mahkemesi” olarak anılacaktır) 2005 yılında başlayan dava, 12 Mayıs 2011 tarihinde sona ermiştir. İlk derece mahkemesi, aşağıdaki kararı vermiştir:

“Savcının iddianamesine göre; mağdur ve müştekiler, sanık polis memurları tarafından tekmelenmek, yumruklanmak ve cop ve kalkan saldırılarına maruz bırakılmak suretiyle yaralandıklarından şikayetçi olmuşlardır. Mağdur ve müştekiler, yoğun şekilde biber gazına maruz bırakıldıklarından da şikayet etmişlerdir. Sanıkların gaz maskesi taktıklarını ve üniformalarındaki kimlik numaralarını gizlediklerini de ilave etmişlerdir. Ayrıca, saldırılar aniden ve mağdurlar zaten biber gazından etkilenmişlerken meydana gelmiştir. Bu sebeple, mağdur ve müştekiler, polis memurlarını tek tek teşhis edememişlerdir.

Sanık polis memurları, itham edildikleri suçu işlemediklerini ifade etmişlerdir. Göstericilerin, basın bildirimlerini okumakta ısrar ederek ve ayrıca polise demir çubuklarla saldırarak kamu düzenini bozduklarını ileri sürmüşlerdir. Göstericilere karşı kullandıkları gücün orantısız olmadığını belirtmişlerdir.

Sanıklardan 6’sı, ön soruşturma safhasında, göstericileri arkalarından tekmelediklerini kabul etmiştir. Ancak, söz konusu sanıkları savunan avukatlar, duruşma esnasında, polis memurlarının söz konusu olaylara karıştıklarını gösteren ifadelerinin müfettişler tarafından baskı altında ve olaylar basında yer aldıktan sonra alındığını beyan etmiştir. Bu sebeple, avukatlara göre, polis memurlarını sorgulayan müfettişler ilgili usullere aykırı hareket etmişlerdir. Ayrıca sanıklar, sağlık raporlarıyla söz konusu olayların meydana geldiğinin sabit olduğu anlaşılmış olsa da, bu raporların polis memurlarının kimliklerini tespit etmek için yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Bu sebeple, öncelikle mağdurların polis memurlarını teşhis etmeleri

gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca, söz konusu suçun zaman aşımına uğradığını ve haklarındaki davanın düşmüş olması gerektiğini de ilave etmişlerdir.

Savcı, duruşmadaki son beyanlarında, sanıkları haklı bulmuş ve mağdurların polis memurlarını teşhis edememiş olmaları sebebiyle sanıkların beraat etmeleri gerektiğini ifade etmiştir.

Mahkeme, sanıkların zamanaşımına dayanan itirazlarının reddedilmesine karar vermiştir. Haklarındaki yargılama süreci, savunma makamının son beyanda bulunduğu 8 Eylül 2006 tarihinden beş yıl sonra zaman aşımına uğrayacaktır.

Sanık ve müşteki sayısının fazla ve bununla birlikte söz konusu olayın büyük çaplı oluşunun, delillerin tümünün ele geçirilmesinde gecikmeye sebep olduğu vurgulanmalıdır. Sanıkların yüzlerini kasklarıyla kapatmış ve kimlik numaralarını göstermemiş olmaları neticesinde yargılama da gecikmiştir.

Mahkeme, olaylarla ilgili video görüntüsünü ve ayrıca raporları ve tanık ifadelerini inceledikten sonra, video görüntüsünde polis memurlarını tanımak mümkün olmayacağından, mağdurlardan kendilerine saldıran polis memurlarını teşhis etmelerinin beklenemeyeceği sonucuna varmıştır.

Yargılama sürecinde polis memurlarını sorgulayan müfettişler de dinlenmiş ve müfettişler, polis memurlarından aldıkları ifadelerin gerçek ve doğru olduğunu teyit etmişlerdir. Ceza hukukunun ilkelerinden biri, tanıkların, ifadelerinin yalan olduğu resmi belgelerle ispat edilmediği sürece, doğruyu söylediklerinin varsayılmasıdır. Dosyada, müfettişler tarafından polis memurlarından alınan ifadelerin aksini ispat edecek bu tür bir belge bulunmamaktadır. Aksine, polis memurlarının ifadeleri, göstericileri yumrukladıklarının, tekmelediklerinin, cop ve kalkanlarıyla darp ettiklerinin ve aşırı miktarda biber gazı kullandıklarının görüldüğü video görüntüsüyle de teyit edilmiştir.

Bu olayın temelinde, Anayasa’da güvence altına alınan ifade ve düşünce özgürlüğü ve bu özgürlüğün kamu düzenini sağlamak amacıyla kısıtlanıp kısıtlanamayacağı hususu yer almaktadır. Olayların meydana geldiği adreslerden biri olan Saraçhane Meydanı’nda, göstericiler trafiğin aktığı yolda yürümeye başlayana kadar, polis gösteriye müdahale etmemiştir. Dolayısıyla söz konusu müdahale, kamu düzenini sağlamak amacıyla yapılmıştır. [Ancak], video görüntüsünde[aynı zamanda] zaten polise teslim olan veya biber gazına maruz bırakıldıktan sonra çalırların arasına saklanan kişilerin polis müdahalesiyle karşılaştıkları görülmektedir. Bu müdahale, yolda değil yolun dışında yapılmıştır.

Gösterilerin bir diğer adresi olan Beyazıt Meydanı’nda, olaylarla ilgili video görüntüsünde, polis ile ellerinde pankart taşıyan göstericiler arasında arbede yaşandığı görülmektedir. Ayrıca video görüntüsünde, polisin, olay yerinden kaçmaya çalışan ve herhangi bir pankart taşımayan kişileri, çoğunlukla da kadınları, tekmelediği ve cop ve kalkanlarıyla darp ettiği görülmektedir.

Müfettişler tarafından polis memurlarından alınan yukarıdaki ifadeler;

- sanık M.C. ve A.O.P.’nin, ellerinde tehlike arz edecek hiçbir şey olmayan iki kadın göstericiyi arkalarından tekmelediklerini;

- sanık S.B.’nin kafeye sığınan bir kadına karşı aşırı güç kullandığını;

- sanık C.U.’nun bir kadın göstericinin omzuna vurduğunu ve kemiklerinden birini kırdığını;

- sanık Y.K.'nin biber gazına maruz bırakıldıktan sonra polisten yardım istemeye çalışan bir göstericiyi tekmelediğini; ve

- sanık E.B.'nin zaten yakalanmış olan bir kişiyi tekmelediğini göstermektedir.

Yukarıda belirtilen hususlar ışığında, sanıklardan bazılarının güç kullanıma ilişkin yetki sınırlarını aştıkları ve aşırı güç kullandıkları kabul edilmektedir.

(...)”

25. İlk derece mahkemesi, yukarıda özet olarak verilen kararında, M.C., A.O.P., S.B., Y.K. ve E.B. isimli polis memurlarının, göstericilere karşı aşırı güç kullandıkları ve o tarihte yürürlükte olan Ceza Kanunu’nun (765 sayılı) 245. maddesinde tanımlanan kötü muamele suçunu işledikleri sonucuna varmıştır. İlk derece mahkemesi, söz konusu polis memurlarına 5 ile 10 ay arasında değişen hapis cezaları vermiştir. Göstericilerden birinin kemiğini kırdığı tespit edilen C.U. isimli polis memuru, kamu görevlisi olarak sahip olduğu yetkileri kullanırken, şu anda yürürlükte olan Ceza Kanunu’nun (5237 sayılı) 86 § 3 maddesi kapsamında bir suç olarak tanımlanan ağır yaralanmaya sebebiyet vermekten suçlu bulunmuş ve 21 ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Geri kalan 48 sanık polis memuru, delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

26. 10 Kasım 2011 tarihinde Hükümet tarafından Mahkeme’ye sunulan bilgilere göre, polis memurları hakkındaki ceza davası, zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle, 8 Eylül 2011 tarihinde düşmüştür.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMA

27. Söz konusu tarihte yürürlükte olan Ceza Kanunu’nun (765 sayılı) 245. maddesi aşağıdaki gibidir:

“Kuvvei cebriye imaline memur olanlar (...) memuriyetlerini icrada (...) kanun ve nizamın tayin ettiği ahvalde başka surette bir kimse hakkında suumuamele veya cismen eza verecek hale cüret eder yahut o kimseyi darp ve cerheylerse üç aydan beş seneye kadar hapis ve muvakkaten memuriyetten mahrumiyet cezaları ile cezalandırılır (...)”

28. Şu anda yürürlükte olan Ceza Kanunu’nun (5237 sayılı) 86. maddesinin ilgili hükümleri aşağıdaki gibidir:

“(1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (...)”

(2) Kasten yaralama suçunun;

(...)

c) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,

(...)

işlenmesi halinde, şikayet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında arttırılır.”

29. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’nun (2911 sayılı) 10. maddesi aşağıdaki gibidir:

“Toplantı yapılabilmesi için, toplantının yapılmasından en az yetmiş iki saat önce ve çalışma saatleri içinde, düzenleme kurulu üyelerinin tamamının imzalayacakları bir bildirim, toplantının yapılacağı yerin bağlı bulunduğu valilik veya kaymakamlığa verilir (...)”

30. Aynı Kanun’un 22. maddesine göre; genel yollar ile parklarda, mabetlerde, kamu hizmeti görülen bina ve tesislerde toplantı ve gösteri yürüyüşleri düzenlenemez. Genel meydanlardaki gösteri yürüyüşleri, güvenlik talimatlarına uygun olarak düzenlenmeli ve halkın veya ulaşım araçlarının geçişini engellememelidir. Son olarak, aynı Kanun’un 24. maddesine göre; toplantı veya gösteri yürüyüşlerinin bu kanuna aykırı olarak düzenlenmesi halinde, topluluğa dağılmaları, aksi halde zor kullanılarak dağıtılacakları ihtarında bulunulur ve topluluk dağılmazsa, valiliğin emriyle, zor kullanılarak dağıtılır.

31. 2008 ve 2010 yıllarındaki değişiklikler yapılmadan önceki haliyle, aynı Kanun’un 32. maddesinin ilgili bölümleri aşağıdaki gibidir:

“1. Kanuna aykırı toplantı veya yürüyüşlere silahsız olarak katılanlar emir ve ihtardan sonra kendiliğinden dağıtmazlar ve hükümet kuvvetleri tarafından zorla dağıtılsa, bir yıl altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(...)

2. Dağıtma sırasında cebir veya şiddet veya tehdit veya saldırı veya mukavemette bulunanlar, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(...)”

32. 15 Şubat 2008 tarihinde, İçişleri Bakanlığı, kolluk görevlilerine yönelik olarak, göz yaşartıcı gazın kullanımı hakkında bir yönerge (Genelge No. 19) yayımlamıştır. Yönergede belirtildiği üzere, Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu’nun (2559 sayılı) 16 § 3 (b) maddesine göre, göz yaşartıcı gazlar, kolluk görevlilerinin görevlerini yerine getirirken kullanmalarına izin verilen silahlar arasında yer almaktadır. Yönergede, göz yaşartıcı gazların açık ve kapalı alanlarda hangi durumlarda kullanılabileceği belirtilmekte ve bu tür gazlardan ne şekilde en fazla fayda sağlanabileceği açıklanmaktadır. Yönergede, göz yaşartıcı gazların direniş

göstermeyi bırakan kişilere karşı kullanılamayacağı belirtilmekte ve kolluk görevlilerinin gazdan etkilenenlere ilk yardım sağlamak için hazırlıklı olmaları önerilmektedir.

33. Türk Tabipleri Birliği tarafından, Haziran 2013 tarihinde yayımlanan bilgi notuna göre, Türkiye’de kolluk görevlileri tarafından CS (klorobenzilidenemalononitril) ve CN (kloroasetofenon) gazları kullanılmaktadır. Bu gazlar; gözlere zarar vermekte, ciltte yanıklara sebep olmakta, solunum sistemini ve akciğerleri ciddi şekilde etkilemekte, solunum güçlüğüne yol açmakta, kalp atışlarını yavaşlatmakta ve kan basıncında dalgalanmalara sebep olmaktadır. Bu gazlara uzun süre maruz kalmak, gözün kornea tabakasında kalıcı hasarlara sebep olmakta, kalp ritmini bozmakta ve akciğerlerde hasar ve buna bağlı ölümlere neden olmaktadır. Bu gazların etkileri çocuklarda, gebelerde ve solunum yolu hastalığı, kalp sorunu, anevrizması, alerjisi ve bağışıklık sistemi yetmezliği olanlarda daha belirgindir. Bu tür gazlara maruz kalındığında üst solunum yolunda ani olarak gelişen alerjik ödem ölüme sebep olabilmekte ve ayrıca bu tür gazların astım veya bronşit hastalığı olanlar üzerindeki etkisi de ölümcül olabilmektedir. Bilirkişi raporlarına göre; Türkiye’de 19 Aralık 2000 tarihinde, 20 cezaevine birden yapılan, 32 kişinin öldüğü, yüzlerce kişinin yaralandığı operasyonlarda öldürücü dozda gaz bombası kullanıldığı ortaya konmuştur. 1 Mayıs 2007’de Türkiye’de yaşanan olaylar esnasında kullanılan gaz bombası, 75 yaşındaki bir adamın hayatını kaybetmesine neden olmuştur. Ayrıca, 2011 yılında 2 kişinin ölümü ile sonuçlanan olaylarda bu tür gazların yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir.

34. 3 Haziran 2013 tarihinde, Türkiye Solunum Araştırmaları Derneği (TÜSAD), göz yaşartıcı gazın tehlikeleri ve bu gaza maruz kalındığında yapılması gerekenler hakkında halkı bilgilendirmek amacıyla bir basın bildirisi yayımlamıştır. Söz konusu basın bildirisinde, göz yaşartıcı gazın etkileri şu şekilde açıklanmaktadır:

“...Esas etkileri göz-boğaz-solunum-burun başta olmak üzere mukus membranlar üzerinedir. Ani maruziyetlerde gözlerde ani yanma, rahatsızlık, aşırı gözyaşı, ciltte acıma, yanma-huzursuzluk, burunda-genizde yanma, öksürük, tıkanma, burun akıntısı, aşırı huzursuzluk, rahatsızlık, gözlerde geçici körlük yapar. Cilde özellikle temas ettiği yerdeki acıma-ağrı-yanma duyusu çok aşırı rahatsız edici, paniğe sevk edici şekildedir. Ani ve ağırlı öksürük, boğaz-göğüste yanma hissi, solunum zorluğu oluşur-solunum güçleşir, geçici olarak nefes alma koordinasyonu bozulur. Etkili olduğu organlarda kalıcı bir hasar beklenmese de akut etkileri çok rahatsız edici ve kişiyi paniğe sevk edicidir.

(...)”

III. İLGİLİ ULUSLARARASI BELGELER

35. 13 Ocak 1993 tarihli, Kimyasal Silahların Geliştirilmesi, Üretimi, Stoklanması ve Kullanımının Yasaklanması ve Bunların İmhası ile ilgili Sözleşme'ye ("KSS") göre, göz yaşartıcı gaz, kimyasal silah sayılmamaktadır ve bu tür gazların, iç ayaklanmaların kontrolü de dahil olmak üzere, kanunların uygulanması amacıyla kullanılmasına izin verilmektedir (Madde II § 9 (d)). KSS, Türkiye'de 11 Haziran 1997 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

36. Kolluk Görevlileri Tarafından Zor ve Ateşli Silah Kullanılması Hakkında Temel İlkeler'in (Birleşmiş Milletler Suçun Önlenmesi ve Suçluların Islahı Sekizinci Kongresi, Havana, 27 Ağustos-7 Eylül 1990, BM, A/CONF.144/28/Rev.1, 1990, syf. 112) ilgili bölümleri aşağıda verilmiştir:

"3. Öldürücü nitelikte olmayan etkisizleştirici silahların geliştirilmesi ve dağıtılması hususu, olaylarla ilgisi bulunmayan kişilerin zarar görme riskini en aza indirebilmek amacıyla dikkatli bir şekilde değerlendirilmelidir ve bu tür silahların kullanımı titizlikle kontrol edilmelidir.

(...)

5. Güç ve ateşli silahların, kanuna uygun olarak kullanımı kaçınılmaz hale geldiğinde, kolluk görevlileri:

(a) Bu tür araçların kullanımına sınırlı olarak başvurur ve suçun ağırlığı ve gerçekleştirilmesi hedeflenen meşru amaç ile orantılı biçimde tasarrufta bulunur;

(b) Zarar ve yaralanmaları en aza indireceklerdir ve insan yaşamına saygı gösterir ve onu korur;

(c) Yaralananlara veya müdahalelerden etkilenenlere, mümkün olan en kısa sürede yardım ulaştırılmasını ve tıbbi yardım sağlanmasını temin eder;

(d) Yaralananların veya müdahalelerden etkilenenlerin akrabaları veya yakın arkadaşlarının, mümkün olan en kısa sürede durumdan haberdar edilmelerini sağlar;

(...)

9. Kolluk görevlileri; ölüm veya ağır yaralanmaya sebebiyet verecek yakın bir tehlikeye karşı kendilerini veya başkalarını savunma, yaşamı ciddi şekilde tehdit eden özellikle ağır nitelikli bir suçun işlenmesini önleme, bu tür bir tehlike yaratan ve emirlere karşı gelen bir kimseyi yakalama veya bu tür bir kimsenin kaçmasını önleme amaçları dışında ve söz konusu amaçları gerçekleştirmede daha hafif yöntemler yetersiz kalmadığı sürece başkalarına karşı ateşli silah kullanamaz. Her halükarda, ateşli silahlara, ancak yaşamı koruma açısından bütünü kaçınılmaz olduğu hallerde başvurulmalıdır.

(...)

12. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nde yer alan ilkeler uyarınca herkesin kanuna uygun ve barışçıl nitelikli toplantılara katılmasına izin verildiğinden, Hükümetler ve kolluk gücü birimleri ve görevlileri, güç ve ateşli silahların sadece 13 ve 14. ilke hükümleri uyarınca kullanılabileceğini kabul edeceklerdir.

13. Yasadışı olmakla birlikte şiddet unsuru içermeyen toplantıların dağıtılmasında, kolluk görevlileri güç kullanımına başvurmaktan kaçınacaklardır, veya bunun uygulanmasının mümkün olmadığı hallerde, söz konusu gücü gereken asgari ölçüyle sınırlı tutarlar.

14. Kolluk görevlileri, ateşli silahları, sadece daha az tehlikeli araçların kullanılmasının mümkün olmadığı hallerde ve sadece gereken asgari ölçüde kullanabilirler. Kolluk görevlileri, ateşli silahları, 9. ilke kapsamında belirtilen durumlar dışında kullanamaz.”

37. BM Barışçıl Toplanma ve Gösteri Yapma Özgürlüğü Özel Raportörü Maina Kiai tarafından hazırlanan Raporun (BM İnsan Hakları Komisyonu A/HRC/20/27, 21 Mayıs 2012) 35. maddesi aşağıdaki gibidir:

“35. Özel Raportör, göz yaşartıcı gaz kullanılırken, göstericiler ile gösterici olmayanlar, sağlıklı kişiler ile sağlık sorunları olanlar arasında fark gözetilmediğini hatırlatmaktadır. Ayrıca Raportör, protestoculara ve dolaylı olarak, olayla ilgisi olmayan kişilere sadece daha fazla acı vermek maksadıyla gazın kimyasal bileşiminde yapılabilecek değişikliklere karşı da uyarıda bulunmaktadır.”

38. 30 Nisan-18 Mayıs 2007 tarihleri arasında düzenlenen BM İşkenceye Karşı Komite’nin 38. oturumunda Sözleşmenin 19. maddesi uyarınca taraf Devletlerce sunulan raporların değerlendirilmesi sonucunda, İşkenceye Karşı Komite’nin Danimarka hakkındaki nihai görüşlerinin 16. maddesi aşağıdaki gibidir (CAT/C/DNK/CO/5, 16 Temmuz 2007):

“16. Komite, Mart 2007’de Kopenhag’da gerçekleştirilen “Ungdomshus” Gençlik Evi eylemleri sırasında, kolluk görevlilerinin fiziksel güç ve göz yaşartıcı gaz gibi yöntemlere başvurarak aşırı güç kullandıkları iddialarına ilişkin raporları endişeyle karşılamaktadır. Aynı zamanda Komite, son iki yıl içinde, Danimarka kolluk görevlilerinin ölümlere sebep olduğunu gösteren raporları da endişeyle değerlendirmektedir (madde 10, 12, 13, 14 ve 16).

Taraf Devlet; kolluk görevlileri tarafından, silah kullanımı da dâhil olmak üzere, aşırı güç kullanımına ilişkin iddiaları ele almak için, mevcut yasal çerçeveyi Sözleşme ile uyumlu olacak şekilde gözden geçirmelidir. Taraf Devlet, görevi suiistimalle ilgili tüm şikâyet ve iddialara ilişkin olarak, özellikle de bir kimsenin kolluk görevlilerinin müdahalesinin ardından hayatını kaybetmesi veya ciddi şekilde yaralanması halinde, hızlı ve tarafsız soruşturma yürütülmesini sağlamalıdır. Ayrıca Taraf Devlet, güç kullanımının sadece görevden dolayı gerektiği kadarıyla sınırlı kalmasını sağlamak için, kolluk görevlileri tarafından silah kullanımı da dâhil olmak üzere, güç kullanımına ilişkin eğitim ve öğretim programlarını gözden geçirmeli ve iyileştirmelidir.

39. 1–19 Kasım 2010 tarihleri arasında düzenlenen BM İşkenceye Karşı Komite’nin 45. oturumunda Sözleşmenin 19. maddesi uyarınca taraf Devletlerce sunulan raporların değerlendirilmesi sonucunda, İşkenceye Karşı Komite’nin Türkiye hakkındaki nihai görüşlerinin 13. maddesi aşağıdaki gibidir (CAT/C/TUR/CO/3, 20 Ocak 2011):

“13. Taraf Devlet temsilcisinin kolluk görevlilerinin aşırı güç kullanımını kabul ettiğini, bu arada gösteriler sırasında görev yapan polislerin miğferlerine kimlik numaralarının yazılması dâhil bu tür olayları

önlemek üzere alınan önlemler konusunda bilgi verdiğini kaydeden Komite, göstericilere resmi gözaltı mekânları dışında polis tarafından aşırı güç uygulanmasında ve kötü davranılmasında artış olduğunu gösteren raporları endişeyle karşılamaktadır (...)

Taraf Devlet, kolluk görevlilerinin aşırı güç kullanımına ve kötü muamelesine son verecek etkili önlemleri gecikmeden alıp uygulamalıdır. Bu bağlamda Taraf Devlet, özellikle şunları gerçekleştirmelidir:

a) Kamu düzenine ve kalabalık kontrolüne ilişkin iç hukukun, görev kurallarının ve standart işlemlerin, Kolluk Görevlileri Tarafından Zor ve Ateşli Silah Kullanılması Hakkında Temel İlkeler'e tamamiyle uygun hale getirilmesini ve özellikle ateşli silahların ölümcül kullanımına ancak yaşamı koruma açısından bütbütün kaçınılmaz olduğu hallerde başvurulması hükmünün gözetilmesini sağlamalıdır (9. ilke);

(...)"

40. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi ("CPT"), kanunların uygulanmasında bu tür gazların kullanımına ilişkin endişelerini ifade etmiştir. CPT, şu kanaattedir:

"(...) Biber gazı, potansiyel olarak tehlikeli bir maddedir ve kapalı alanlarda kullanılmamalıdır. Açık havada kullanılması halinde bile, CPT'nin ciddi çekinceleri bulunmaktadır; istisnai olarak kullanılması gerektiğinde, bölgede belirli güvenlik tedbirlerinin alınması gerekmektedir. Örneğin, biber gazına maruz kalan kişiler derhal bir doktora ulaştırılmalı ve bu kişilere panzehir sağlanmalıdır. Biber gazı, halihazırda kontrol altına alınmış bir tutukluya karşı asla kullanılmamalıdır." (CPT/Inf (2009) 25).

41. CPT; Avrupa Konseyi'nin bazı Üye Devletlerine yaptığı ziyaretlerle ilgili raporlarında, aşağıdaki tavsiyelerde bulunmuştur:

"(...) [A] Biber gazı kullanımının kontrolüne ilişkin olarak düzenlenecek açık bir yönerge, en azından şu hususları içermelidir:

-biber gazının kapalı alanlarda kullanılmaması gerektiğinin açıkça belirtildiği, biber gazının hangi durumlarda kullanılabileceğine dair açık talimatlar;

-biber gazına maruz kalan tutukluların derhal doktora ulaştırılmalarına ve kendilerine rahatlatıcı tedbirlerin sunulmasına dair hakları;

-biber gazı kullanma yetkisi verilmiş personelin nitelikleri, eğitimleri ve yeteneklerine ilişkin bilgiler;

-biber gazının kullanımına ilişkin yeterli bir raporlama ve denetim mekanizması (...)" (ayrıca bkz. CPT/Inf (2009) 8).

42. Avrupa Komisyonu Türkiye 2005 İlerleme Raporu'nda {COM (2005), 561, nihai}, somut başvuruya konu olan gösterilere ilişkin olarak aşağıdaki hususlar belirtilmiştir:

"Barışçıl amaçlı toplantı hakkıyla ilgili olarak, halk gösterileri geçmişe oranla daha az sınırlamaya maruz kalırken, bazı olaylar kaygılara neden olmuştur. Çeşitli bölgelerde yapılan gösterilerde ve STK'ların kamuya açık alanlardaki basın açıklamaları bağlamında güvenlik güçlerinin sert tutum sergiledikleri iddia edilmiştir.

İstanbul’da 6 Mart 2005 tarihinde Dünya Kadınlar Günü vesilesiyle düzenlenen gösteriye polis, göz yaşartıcı gaz ve cop kullanarak ve bazı katılımcıları yaralayarak aşırı güçle müdahale etmiştir. Hükümet ivedilikle polisin bu tür davranışlarının kabul edilemez olduğuna dair bir mesaj yayınlamıştır. Bu olayı takiben, 6 polis memuruna İçişleri Bakanlığı tarafından rütbe indirme ve para cezası, ayrıca 3 üst düzey yetkiliye uyarı cezası verilmiştir. İstanbul Cumhuriyet Savcılığı’nca bu olay hakkında başlatılan adli soruşturma halen devam etmektedir.

(...)”

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME’NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

43. Başvuran, Sözleşme’nin 3. maddesine dayanarak, polis memurları tarafından dövülmesi, üzerine çeşitli gazlar sıkılması ve küfür ve hakaretlere maruz bırakılması nedeniyle şikayetçi olmuştur. Başvuran aynı zamanda, polis memurları tarafından gerçekleştirilen bu tür saldırıların Türkiye’de hoş görülmesinden ve cezasız bırakılmasından şikayetçi olmuştur. Sözleşme’nin 3. maddesi aşağıdaki gibidir:

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.”

44. Hükümet, söz konusu iddiaya karşı çıkmıştır.

A. Kabul Edilebilirlik Hakkında

45. Hükümet, başvuranın, Sözleşme’nin 35 § 1 maddesi kapsamında mevcut iç hukuk yollarını tüketmediğini öne sürmüştür. Bu bağlamda Hükümet, başvuranın şikâyetlerinin esasını ulusal makamlar nezdinde dile getirmediğini ve polis memurları hakkındaki ceza yargılamalarının halen devam ettiğini ifade etmiştir. Ayrıca Hükümet, başvuranın, Anayasa’nın 125. maddesi kapsamında, ulusal düzeyde tazminat talebinde bulunmadığını ileri sürmüştür.

46. Mahkeme, başvuranın yerel makamlara şikâyetlerini birkaç kez bildirdiğinde sadece şikâyetlerinin esasını dile getirmediği, aynı zamanda Sözleşme kapsamında güvence altına alınan haklarına da açık bir şekilde atıfta bulunduğu kamısındadır (bkz. yukarıda § 16, 18 ve 21). Aynı zamanda Mahkeme, polis memurları hakkındaki ceza davasının 8 Eylül 2011 tarihinde düştüğünü kaydetmektedir (bkz. yukarıda § 26). Bu sebeple Mahkeme, Hükümet’in itirazının ilk bölümünü reddetmiştir.

47. Hükümet'in tazminat hususundaki itirazına ilişkin olarak, Mahkeme, benzer davalarda yöneltilen benzer ilk itirazları hâlihazırda incelediğini ve reddettiğini vurgulamaktadır (bkz. yakın geçmişte, *Ali Güneş / Türkiye*, no. 9829/07, § 32, 10 Nisan 2012; *Pekaslan ve Diğerleri / Türkiye*, no. 4572/06 ve 5684/06, § 47, 20 Mart 2012). Mahkeme, somut davada, yukarıda anılan davalardaki tespitlerden sapmasını gerektirecek özel bir durum tespit etmemiştir. Bu sebeple Mahkeme, Hükümet'in tazminat hususuna ilişkin şikâyetini reddetmiştir.

48. Mahkeme, Sözleşme'nin 35 § 3 (a) maddesinin anlamı çerçevesinde, söz konusu şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olmadığını belirtmektedir. Ayrıca Mahkeme, şikâyetin farklı gerekçelerle kabul edilemez olmadığını ifade etmektedir. Bu sebeple, söz konusu şikâyetin kabul edilebilir olduğu beyan edilmelidir.

B. Esas Hakkında

49. Başvuran, kutlamaların barışçıl nitelikte olduğunu ve kalabalığın dağılması esnasında polis memurları tarafından yapılan müdahalenin yersiz olduğunu belirtmiştir. Başvuranın beyanlarına göre; polisin müdahalesinin ardından, göstericiler kaçmaya başlamışlar ve polise saldırmamışlardır. Buna rağmen, polis memurları, göstericilere şiddetli bir şekilde saldırmış ve üzerlerine yoğun göz yaşartıcı gaz sıkmışlardır. Başvuran, Mahkeme'ye ibraz edilen video görüntüsünün bazı bölümlerinde kendisinin olay yerinden uzaklaşmaya çalışırken görülebileceğini ifade etmiştir.

50. Başvuran, polis memurları hakkındaki davada sunulan delillerden biri olan, olay sonrası gerçekleştirilen sağlık muayenesine ilişkin raporun, kötü muamele iddialarını desteklediğini öne sürmüştür. Başvuran, kötü muamele neticesinde sadece fiziksel yaralanmalara maruz kalmamış, aynı zamanda ruhsal olarak da etkilenmiştir.

51. Hükümet, somut dava konusu olayların Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamına girmediğini ileri sürmüştür. Hükümet'in beyanlarına göre; polis, protestocuları direnmeye devam ettikleri takdirde yakalanacakları yönünde ihtar etmiştir ve direnmeye devam eden protestocular aşırı güç kullanılmadan yakalanmışlardır.

52. Kolluk görevlileri tarafından güç kullanımına ilişkin olarak Mahkeme'nin bazı kararlarına atıfta bulunan Hükümet, somut davada polis memurları tarafından güç kullanılmasının iç hukuka uygun olduğunu ve aşırı olmadığını belirtmiştir. Hükümet'e göre; güç kullanımı, kamu düzenini sağlama amacıyla orantılı olduğundan, Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmemiştir.

53. İstanbul savcılığı tarafından, polis memurları hakkında ceza soruşturması başlatılmış ve İstanbul Asliye Ceza Mahkemesi'nde dava açılmış olması sebebiyle, Sözleşme'nin 3. maddesinin usulü bakımından yerel makamlara yüklenilebilecek herhangi bir sorumluluk bulunmamaktadır.

54. Mahkeme, başlangıçtan beri, işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini vurgulamaktadır. Mahkeme'nin içtihadına göre; Sözleşme'nin 3. maddesinin, bir yakalamayı gerçekleştirmek için güç kullanımına başvurmayı yasaklamadığı doğrudur. Ancak, söz konusu güç, kaçınılmaz olması halinde ve aşırı olmamak kaydıyla kullanılmalıdır (bkz. *Ivan Vasilev / Bulgaristan*, no. 48130/99, § 63, 12 Nisan 2007 ve bu kapsamda anılan davalar).

55. Ayrıca, kişinin davranışları mutlak surette gerektirmediği halde fiziksel güce başvurmak, Sözleşme'nin 3. maddesinde belirtilen hakkın, kural olarak, ihlaline yol açacaktır. Bu bağlamda Mahkeme, suçla mücadelenin doğasında var olan inkâr edilemeyecek zorlukların, bireylerin vücut bütünlüğünün korunmasına ilişkin sınırlamalar getirilmesini haklı kılamayacağını hatırlatmaktadır (bkz. *Ribitsch/ Avusturya*, 4 Aralık 1995, § 38, Seri A no. 336 ve bu kapsamda anılan dava).

56. Yukarıda bahsedilen kararlar göz önüne alındığında, Mahkeme, Hükümet'in sunduğu polis memurlarının güç kullanımına başvurmalarının kamu düzenini sağlama amacı ile orantılı olduğu yönündeki beyanları kabul edemez (bkz. yukarıda § 52). Sözleşme'nin 3. maddesinin, bir kimsenin vücut bütünlüğünün korunması ile kamu düzeninin sağlanması amacı arasında dengeleyici bir uygulamaya imkân vermediğini vurgulamak önemlidir (bkz. yukarıda anılan *Pekaslan ve Diğerleri*, § 58).

57. Mahkeme, somut başvuru konusu olayların, büyük ölçüde, sanık polis memurlarından bazılarını göstericilere karşı aşırı güç kullandıkları gerekçesiyle mahkûm eden ilk derece mahkemesi tarafından tespit edildiğini gözlemlemektedir (bkz. yukarıda § 24-25). Mahkeme, söz konusu polis memurları hakkındaki ceza davası, haklarındaki mahkûmiyet kararı kesinleşmeden önce zaman aşımına uğramış ve düşmüş olsa da, dava konusu olayların, ilk derece mahkemesinin kararında tespit edildiği şekliyle, başvuranın iddialarının incelenmesinde göz önünde bulundurulabileceği kanaatindedir.

58. Hükümet'in "somut dava konusu olayların Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamına girmediği" şeklindeki beyanının (bkz. yukarıda § 51), başvuranın maruz kaldığı kötü muamelenin söz konusu madde kapsamında değerlendirilebilmesi için gerekli ciddiyet seviyesine ulaşmadığı anlamına gelecek şekilde anlaşılabileceği hususuyla ilgili olarak, Mahkeme, başvuranın sağlık muayenesi sonrasında düzenlenen raporun söz konusu beyanı

çürüttüğü kanısındadır. Söz konusu rapora göre, başvuranın vücudunda, 5 günlük bir iyileşme süreci gerektiren çok sayıda yaralanma bulgusu mevcuttur (bkz. yukarıda § 17). Aynı zamanda Mahkeme, söz konusu sağlık raporunun gerçekliğine ve içeriğinin doğruluğuna ulusal düzeyde veya aslında davalı Hükümet tarafından itiraz edilmediğini de kaydetmektedir. Mahkeme, yukarıda belirtilen hususlar ışığında ve başvuranın vücudundaki yaralanmaların niteliği ve ağırlığı dikkate alındığında, söz konusu yaralanmaların Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamında kötü muamele teşkil edecek ciddiyette olduğu kanaatindedir.

59. Ayrıca Mahkeme, başvuranın, vücudundaki yaralanmalara polis memurlarının sebep olduğuna dair iddiasına, ulusal makamlar veya kullanılan gücün orantılı olduğunu ileri süren Hükümet tarafından itiraz edilmediğini gözlemlemektedir. Her halükarda, Mahkeme, 4 emniyet müfettişi tarafından hazırlanan rapora göre, başvuranın vücudundaki yaralanmalara 7 polis memurunun sebep olduğu kanısındadır (bkz. yukarıda § 23).

60. Mahkeme, Hükümet tarafından ibraz edilen, olaylarla ilgili video görüntüsünü incelemiş (bkz. yukarıda § 14-15) ve polis memurlarının sert yöntemlere başvurduklarını kaydetmiştir. Polis memurlarının olay yerinden kaçmaya çalışan, yere düşen ve polisten saklanan göstericilere saldırdıkları ve ayrıca rastgele göz yaşartıcı gaz sıkıtları ve sıkılan gazdan sadece göstericilerin değil çevredeki olayla ilgisi olmayan kişilerin de etkilendiğini gösteren video görüntüsünü inceleyen Mahkeme, Hükümet'in, polis memurları tarafından kullanılan gücün orantılı olduğu yönündeki beyanlarını inandırıcı bulmamaktadır.

61. Hükümet'in, başvuranın polise direndiğini gösteren herhangi bir delilden bahsetmemiş olması kayda değer bir durumdur. Her halükarda, başvuranın yakalanmamış olması ve polise direniş göstermek gibi ceza gerektiren bir suç sebebiyle hakkında cezai işlem başlatılmamış olması, başvuranın kamu düzeni veya polis memurları açısından herhangi bir tehlike arz etmediğinin, ancak buna rağmen, diğer pek çok gösterici gibi, polis memurlarının rastgele saldırısına maruz kaldığının başka bir göstergesidir.

62. Mahkeme, başvuranın göz yaşartıcı gaza maruz bırakıldığına ilişkin iddialarını yerel makamlar nezdinde dile getirmediğini gözlemlemektedir (bkz. yukarıda § 18). Başvuranın dövüldüğüne dair iddialarında olduğu gibi, göz yaşartıcı gaza maruz bırakıldığına ilişkin iddiasına da yerel makamlar veya sonrasında Hükümet tarafından itiraz edilmemiştir. Bu sebeple Mahkeme, başvuranın göz yaşartıcı gaza maruz bırakıldığı durumları incelemeye devam edecektir. Bu bağlamda Mahkeme, kolluk görevlileri tarafından yersiz göz yaşartıcı gaz kullanılmasının, Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamında yer alan kötü muamele yasağına aykırı olduğunu vurgulamaktadır (bkz. yukarıda anılan *Ali Güneş*, § 43).

63. Mahkeme, polis veya jandarma gibi kolluk görevlilerinin, görevlerini yerine getirirken, ister planlanmış bir operasyon dâhilinde ister tehlikeli olduğu düşünülen bir kişinin anlık takibi sırasında, yasal dayanaktan yoksun bırakılmaması ve kolluk görevlilerinin güç ve ateşli silah kullanabilecekleri durumları, bu anlamda geliştirilen uluslararası standartlar ışığında tanımlayan yasal ve idari bir çerçevenin oluşturulması gerektiğini hatırlatmaktadır (bkz. gerekli değişikliklerle, *Makaratzis / Yunanistan* [BD], no. 50385/99, § 59, AİHM 2004-XI).

64. Davalı Hükümet'in, olaylar esnasında, göz yaşartıcı gaz kullanımına ilişkin açık ve uygun bir yönergenin mevcut olduğunu ve başvurana ve diğer göstericilere saldıran polis memurlarının söz konusu yönergeye uygun olarak hareket ettiklerini ifade etmediği dikkate alınmalıdır. Her halükarda Mahkeme, yukarıda özet olarak belirtilen göz yaşartıcı gaz kullanımına dair yönergenin (bkz. § 32), somut başvuruya sebep olan olaydan yaklaşık üç yıl sonrasına kadar yayımlanmamış olduğunu kaydetmektedir.

65. Bu sebeple, olayların meydana geldiği tarihte, polis tarafından göz yaşartıcı gaz kullanımını düzenleyen tek yasal çerçevenin polisin gaz kullanmasına izin veren Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu olduğu görülmektedir (bkz. § 32). Ancak, söz konusu Kanun kapsamında, göz yaşartıcı gaz polis tarafından kullanılacak silahlar arasında listelenmiş olmakla birlikte, söz konusu gazın Türkiye'nin uluslararası yükümlülüklerine uygun olarak kullanılabilmesi belirli durumlar belirtilmemektedir.

66. Bu bağlamda, Mahkeme'nin, göz yaşartıcı gaz kullanımına ilişkin olarak CPT tarafından dile getirilen endişelere ve CPT'nin bu husustaki tavsiyelerine değinme fırsatı bulunduğu belirtilmelidir (bkz. yukarıda anılan *Ali Güneş / Türkiye* §§ 39-40; ayrıca bkz. yukarıda "İlgili Uluslararası Belgeler"). Mahkeme, işbu karar kapsamında, somut başvuruya sebep olan göz yaşartıcı gaz kullanımına ilişkin açık, ayrıntılı ve bağlayıcı bir talimatlar bütününe mevcut olmayışının, başvurana ve diğer göstericilere karşı aşırı ve haksız göz yaşartıcı gaz kullanılmasına büyük ölçüde katkı sağladığını da ilave etmektedir.

67. Yukarıda belirtilen hususlar ışığında, Mahkeme, Türkiye hakkındaki benzer davalara ilişkin bazı kararlarında olduğu gibi, somut davada da, polis memurlarının kamu düzeni açısından tehlike arz etmeyen ve şiddet içeren davranışlarda bulunmayan bir kalabalığı dağıtmaya teşebbüs etmeden önce biraz sabır ve hoşgörü göstermedikleri kanaatindedir. Dolayısıyla, polisin göstericilerin barışçıl eylemlerine acele karşılık vermesinin kargaşaya yol açtığı ve müteakiben polis memurlarının orantısız güç kullanmalarının başvuranın yaralanmasına sebep olduğu görülmektedir (bkz. *Biçici / Türkiye*, no. 30357/05, §§ 35-36, 27 Mayıs 2010).

68. Başvuranın kötü muamele gördüğüne dair şikâyetine ilişkin olarak yerel makamlarca yürütülen soruşturmaya ilgili olarak, Mahkeme, polis memurlarının tanınmamak için kimlik numaralarını gizlediklerinin ilk derece mahkemesi tarafından kabul edildiğini gözlemlemektedir (bkz. yukarıda § 24). Ayrıca Mahkeme, ulusal makamlar tarafından, polisin fiillerinin planlanmasına ve gerçekleştirilmesine ilişkin hususlara yönelik daha kapsamlı bir soruşturma yürütülmediği kanısındadır. Aynı zamanda Mahkeme, özellikle de ilk derece mahkemesi tarafından, polis memurlarının kimlik numaralarını gizlemiş olmaları nedeniyle teşhis edilmelerinde zorluk çekilmesinin ceza yargılamalarının uzamasında etkili bir faktör olduğu belirtildiğinde, yerel makamların zamanaşımı gerekçesiyle davayı düşürerek aslında polis memurlarının kimlik numaralarını gizlemelerini sağladığı kanaatindedir (bkz. yukarıda § 24). Bu eksiklikler, polis memurlarının amirlerinin ifade vermek üzere çağrılmamaları sonucunu doğurmuştur.

69. İddianameyi hazırlayan ve polis memurları hakkında kovuşturma açılmasını ve söz konusu memurların cezalandırılmalarını talep eden savcının, daha sonra, yargılama sürecinde, söz konusu polis memurlarının, mağdurlar tarafından teşhis edilemediği gerekçesiyle, beraatlarını istediği gözlemlenmektedir (bkz. yukarıda § 22-24). Söz konusu savcı tarafından, mağdurların, yüzlerini gaz maskeleriyle kapatan ve kimlik numaralarını gizleyen polis memurlarını nasıl teşhis edebileceklerine ilişkin hiçbir açıklama yapılmamıştır.

70. İlk derece mahkemesi, savcının talebini reddederken, mağdurların kendilerine karşı güç kullanmakla itham ettikleri polis memurlarını teşhis edememiş olmalarını göz önünde bulundurmasına rağmen, sadece, olay sonrasında müfettişler tarafından sorgulanan ve gereksiz ve aşırı güç kullandıklarını itiraf eden 6 polis memurunu suçlu bulmuştur. İlk derece mahkemesi, başka hiçbir bir gerekçe belirtmeden, geri kalan 48 polis memurunun delil yetersizliği sebebiyle beraat etmelerine karar vermiştir.

71. Mahkeme'ye, polis memurlarının cezai sorumluluklarının ne olduğunun veya beraatlarının uygun olup olmadığının tespit edilmesi için başvurulmamıştır. Ancak Mahkeme, göstericilere karşı yersiz güç kullandığını itiraf eden altı polis memuru dışında, güç kullanan ve olay yerinde bulundukları resmi polis kayıtlarında yer alan polis memuru sayısının yüksek oluşunun, kötü muamele iddialarına ilişkin etkin soruşturma yürütülmesi yükümlülüğüne uygun hareket edildiği hususunda ciddi şüpheler uyandırdığı kanısındadır.

72. Mahkeme, Türkiye hakkındaki davalara ilişkin kararlarından bazılarında, adli makamların polis memurları hakkındaki kötü muamele suçuna ilişkin ceza yargılamaları sürecini hızlandırma hususunda titiz davranmamalarının, söz konusu yargılama sürecinin zamanaşımı hükümleri uyarınca zamanaşımına uğramasına yol açtığını gözlemlemektedir

(bkz. diğlerleri arasında, *Mustafa Taştan / Türkiye*, no. 41824/05, §§ 50-51, 26 Haziran 2012). Mahkeme, söz konusu kararlarda olduğı gibi, somut başvuruda da ceza hukuku sisteminin özenli olmaktan oldukça uzak olduğı ve başvuranın şikâyeti kapsamındakilere benzer yasaya aykırı fiillerin etkin bir şekilde önlenmesini sağlayacak caydırıcı etkiyi taşımadığı kanaatindedir (bkz. yakın geçmişte, *Yazıcı ve Diğlerleri / Türkiye* (no. 2), no. 45046/05, § 27, 23 Nisan 2013).

73. Mahkeme, bir Devlet görevlisinin Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlaline sebep olan suçlarla itham edildiğı hallerde, müteakiben gerçekleştirilen ceza yargılamaları ve hüküm verme sürecinin zamanaşımına uğramaması ve genel af veya af çıkarma gibi tedbirlere müsaade edilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır (bkz. *Abdülşamet Yaman / Türkiye*, no. 32446/96, § 55, 2 Kasım 2004).

74. Ayrıca Mahkeme, bir Devlet görevlisinin işkence veya kötü muamele içeren suçlarla itham edildiğı hallerde, soruşturma ve yargılama süresince görevinden uzaklaştırılması ve mahkum edilmesi halinde ise görevine son verilmesinin son derece önemli olduğunu vurgulamaktadır (*aynı kararda*). Somut davada, polis memurlarından herhangi birinin, haklarındaki altı yıl süren ceza yargılamaları süresince görevinden uzaklaştırıldığına dair herhangi bir bilgi mevcut değildir.

75. Mahkeme, başvuranın dövülmesi ve göz yaşartıcı gazı maruz bırakılması ve ayrıca adli makamların olaya ilişkin gerçekleri tespit etmede ve failleri araştırmada ciddi başarısızlıklar yaşaması ve bununla birlikte yargılama sürecini hızlandırmayarak davanın zaman aşımına uğramasına yol açması nedeniyle, Sözleşme'nin 3. maddesinin hem esas hem de usul bakımından ihlal edildiğine karar vermiştir.

II. SÖZLEŞME'NİN 10 VE 11. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

76. Başvuran, Sözleşme'nin 10 ve 11. maddelerine istinat ederek, polis memurlarının güç kullanımına başvurmuş olmaları sebebiyle, toplanma ve ifade özgürlüğü hakkını kullanamadığını ileri sürmüştür.

77. Hükümet, söz konusu iddiaya itiraz etmiştir.

78. Mahkeme, başvuranın şikâyetlerinin, sadece Sözleşme'nin 11. maddesi açısından incelenmesi gerektiği kanısındadır. Sözleşme'nin 11. maddesi aşağıdaki gibidir:

1. Herkes asayışı bozmayan toplantılar yapmak, dernek kurmak, (...) başkalarıyla birlikte sendikalar kurmak (...) haklarına sahiptir.

2. Bu hakların kullanılması, demokratik bir toplumda zorunlu tedbirler niteliğinde olarak, (...) kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, (...) amaçlarıyla ve ancak yasayla sınırlanabilir (...)"

79. Mahkeme, söz konusu şikâyetin yukarıda incelenenle bağlantılı olduğunu ve bu sebeple aynı şekilde kabul edilebilir olarak beyan edilmesi gerektiğini kaydetmektedir.

A. Başvuranın barışçıl toplanma özgürlüğü hakkını kullanmasına müdahale edilip edilmediği hakkında

80. Hükümet, başvuranın Sözleşme'nin 11. maddesi kapsamındaki haklarına müdahale edilmediğini ileri sürmüştür. Başvuranın katıldığı gösteri, izin verilen bir alanda düzenlenmemiştir ve yerel makamlar tarafından alınan tedbirler, fikirlerin yayılmasının engellenmesi amacına yönelik değildir. Söz konusu tedbirler, asayişin bozulmasının ve suçun önlenmesi amacıyla alınmıştır.

81. Başvuran, polisin gösteri esnasında yersiz ve aşırı güç kullandığını ve bu sebeple Sözleşme'nin 11. maddesi kapsamındaki haklarını kullanmasını engellediğini öne sürmüştür.

82. Mahkeme, polis memurlarının müdahalesinin ve ayrıca başvuranın maruz bırakıldığı kötü muamelenin, başvuranın Sözleşme'nin 11. maddesi kapsamındaki haklarına müdahale edildiği anlamına geldiği kanısındadır (bkz. gerekli değişikliklerle, *Nurettin Aldemir ve Diğerleri / Türkiye*, no. 32124/02, 32126/02, 32129/02, 32132/02, 32133/02, 32137/02 ve 32138/02, §§ 33-35, 18 Aralık 2007).

B. Müdahalenin haklı olup olmadığı hakkında

83. Hükümet, söz konusu gösterinin Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na (2911 sayılı) aykırı şekilde düzenlendiğini ve bu sebeple yapılan müdahalenin "kanunda öngörülmemiş" olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca Hükümet, söz konusu müdahalenin, diğer amaçların yanı sıra, asayişin bozulmasının ve suçun önlenmesi ve kamu düzeninin sağlanması gibi meşru amaçlara hizmet ettiğini ve "demokratik bir toplumda gerekli" olduğunu belirtmiştir.

84. Başvuran, Beyazıt Meydanı'nın trafiğe kapalı bir alan olduğunu belirtmiştir. Bu sebeple, trafik akışının engellenmesi gibi bir durumun asla söz konusu olmadığını ve polisin müdahale etmeden ve yolu tekrar trafiğe açmadan önce 20-25 dakika beklediği iddiasının gerçeğe uygun olmadığını ifade etmiştir. Video görüntüsü ve bilirkişi raporunda da görülebileceği gibi (bkz. yukarıda, sırasıyla §§ 14 ve 15), polis memurları, kendi istekleriyle dağılmaya başlayan kalabalığa saldırmışlardır. Başvuran, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının anayasal ve demokratik bir hak olduğunu ve Devlet'in, vatandaşlarının bu hakkı

kullanmalarını engellemekten ziyade söz konusu hakkı korumakla yükümlü olduğunu belirtmiştir.

85. Mahkeme, bir müdahalenin, “kanunda öngörölmüş” olduğu, Sözleşme’nin 11 § 2 maddesi kapsamındaki bir veya birden fazla meşru amaca hizmet ettiği ve söz konusu amaçların gerçekleştirilmesi için “demokratik bir toplumda gerekli” olduğu haller dışında, Sözleşme’nin 11 maddesinin ihlaline yol açacağını vurgulamaktadır.

86. Bu bağlamda, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’nun (bkz. § 29-31), somut dava kapsamındaki müdahale için yasal bir dayanak teşkil ettiği ve bu sebeple söz konusu müdahalenin Sözleşme’nin 11 § 2 maddesi çerçevesinde “kanunda öngörölmüş” olduğu kaydedilmektedir. Meşru amaç hususuyla ilgili olarak, Hükümet, söz konusunu müdahalenin, diğerlerinin yanı sıra, asayişin bozulmasının ve suçun önlenmesi amacıyla yönelik olduğunu belirtmiştir ve Mahkeme farklı bir kanaate varmaya gerek duymamıştır.

87. Söz konusu müdahalenin “demokratik bir toplumda gerekli” olup olmadığı konusuna gelince, Mahkeme, başvuranın şikayetlerini, Sözleşme’nin 11. maddesine ilişkin kararlarının temelini oluşturan temel ilkeler ışığında incelemiştir (bkz. özellikle, *Oya Ataman / Türkiye*, no. 74552/01, §§ 35-44, AİHM 2006-XIII, ve bu kapsamda belirtilen kararlar; *Bukta ve Diğerleri / Macaristan*, no. 25691/04, §§ 33-39, AİHM 2007-IX; *Éva Molnár / Macaristan*, no. 10346/05, §§ 23-46, 7 Ekim 2008).

88. Hükümet’e göre; somut davada, göstericiler Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’na aykırı davrandıkları için polis memurlarının müdahalesiyle karşılaşmışlardır. Ancak Mahkeme, başvuran hakkında herhangi bir ceza davasının açılmamış olmasını ve ayrıca söz konusu Kanun’un ihlal ettiği gerekçesiyle göstericilerden herhangi biri hakkında yasal işlem başlatılmış olduğunu gösteren herhangi bir bilginin mevcut olmamasını göz önüne alarak, başvuranın ve diğer göstericilerin çoğunun, Hükümet’in iddialarının aksine şiddet içeren davranışlar sergilemedikleri kanaatine varmıştır.

89. Ayrıca, video görüntüsü (bkz. yukarıda § 14), söz konusu görüntülere ilişkin bilirkişi raporu (bkz. yukarıda § 15), göstericilere karşı gereksiz ve aşırı güç kullandıklarını kabul eden 6 polis memurunun ifadeleri (bkz. yukarıda § 20) ve ilk derece mahkemesinin verdiği karar (bkz. § 24-25), göstericilerin kamu düzeni açısından herhangi bir tehlike arz etmediklerini ve bu derece sert bir müdahaleyi gerektirecek şiddet içeren eylemlerde bulunmadıklarını göstermektedir. Bu bağlamda Mahkeme, kamuya açık alanda düzenlenen gösterilerin, trafiği aksatmak gibi etkilerle günlük yaşam düzenini bir derece bozabileceğini kabul etmekle birlikte (bkz. *Disk ve Kesk / Türkiye*, no. 38676/08, § 29, 27 Kasım 2012 ve bu kapsamda anılan davalar), göstericiler şiddet içeren hareketlerde bulunmadıkları sürece, resmi

makamların, Sözleşme'nin 11. maddesi kapsamında güvence altına alınan toplantı hakkının özüne halel gelmemesi için, barışçıl nitelikteki toplantılara belirli derecede hoşgörü göstermelerinin önemli olduğunu vurgulamaktadır (bkz. yukarıda anılan *Nurettin Aldemir ve Diğerleri*, § 46).

90. Yukarıda belirtilen hususlar ışığında, Mahkeme, polis memurlarının gösteriye müdahalelerinin ve başvurana karşı kullandıkları şiddetin, Sözleşme'nin 11 § 2 maddesi çerçevesinde orantısız ve asayişin sağlanması veya suçun önlenmesi için gerekli olmadığı kanısındadır. Ayrıca Mahkeme, kalabalığın aşırı güç kullanılarak dağıtılmasının, insanların gösteri yapma isteği üzerinde kaçınılmaz olarak caydırıcı bir etki yarattığı kanaatindedir.

91. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 11. maddesi ihlal edilmiştir.

III. SÖZLEŞME'NİN 14. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

92. Son olarak, başvuran, Sözleşme'nin 14. maddesine dayanarak, kadınların karşı karşıya kaldıkları sorunların dile getirileceği bir gösteriye katılmak istediğini, ancak bu yöndeki teşebbüslerinin polisin güç kullanımıyla engellendiğini ileri sürmüş ve bu anlamda şikâyetçi olmuştur.

93. Mahkeme, söz konusu şikâyetin kabul edilebilir olarak beyan edilebileceği kanısındadır. Ancak Mahkeme, Sözleşme'nin 3 ve 11. maddeleri kapsamındaki şikâyetlere ilişkin olarak vardığı sonuçları dikkate alarak (bkz. § 75 ve 91), söz konusu şikâyeti ayrıca incelemeye gerek duymamıştır.

IV. SÖZLEŞME'NİN 46. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

94. Başvuran, gelecekte Sözleşme kapsamındaki benzer ihlallerin önlenmesi için, Mahkeme tarafından somut başvuruda varılan sonuçların ulusal düzeyde gerekli önlemlerin alınmasını sağlamasını dilediğini belirtmiştir.

95. Mahkeme, Türkiye hakkındaki 40'tan fazla kararda, kolluk görevlilerinin gösterilerdeki sert müdahalelerinin veya barışçıl nitelikte gösterilere katıldıkları gerekçesiyle başvuranlar hakkında başlatılan cezai işlemlerin, Sözleşme'nin 3 ve/veya 11. maddesinin/maddelerinin ihlaline sebep olduğu sonucuna vardığını gözlemlemektedir (bkz. diğerleri arasında, yukarıda anılan *Ali Güneş / Türkiye* § 46; yukarıda anılan *Disk ve Kesk / Türkiye*, §§ 36-37). Mahkeme tarafından belirtildiği üzere, söz konusu kararların verildiği davaların ortak özelliği, yetkililerin barışçıl toplantılara belirli derecede hoşgörü göstermemiş

olmaları ve bazı hallerde de göz yaşartıcı gaz da dahil olmak üzere, kolluk görevlileri tarafından sert fiziksel güç kullanılmış olmasıdır.

96. Ayrıca Mahkeme, söz konusu kararların 20'den fazlasında, gösteriler esnasında kolluk görevlilerinin kötü muamelede bulundukları iddialarına ilişkin olarak, Türkiye'deki soruşturma makamları tarafından etkin bir soruşturma yürütülmediğini belirtmiştir (bkz. yakın geçmişte, *Taşarsu / Türkiye*, no. 14958/07, § 55, 18 Aralık 2012).

97. Mahkeme, toplantı özgürlüğü ve / veya gösteriler sırasında kolluk görevlileri tarafından güç kullanımına ilişkin olarak, Türkiye hakkında 130 başvurunun Mahkeme önünde derdest olduğunu gözlemlemektedir.

98. Yukarıda belirtilen hususlar ışığında, Mahkeme, somut kararın Sözleşme'nin 46. maddesi kapsamındaki yükümlüklerine uygun olarak icra edilebilmesi için, davalı Devlet'in gelecekte benzer ihlalleri önlemek amacıyla genel tedbirler alması gerekeceği kanısındadır. Mahkeme, bu amaçla ve Türkiye'nin öngörebileceği diğer tedbirlere ve İçişleri Bakanlığı tarafından 15 Şubat 2008 tarihinde yayımlanan yönergeye hâlel getirmeksizin (bkz. yukarıda § 32), yukarıda bahsedilen ve sistemden kaynaklandığı düşünülen sorunların giderilebilmesi için, fiziksel güç veya göz yaşartıcı gaz gibi zorlayıcı tedbirlere başvururken, kolluk görevlilerinin Sözleşme'nin 3. ve 11. maddelerine ve CPT'nin yukarıda belirtilen tavsiyelerine (bkz. § 40 ve 41) uygun hareket etmelerini sağlayacak adımların atılmasının kaçınılmaz olduğu kanaatinde. Mahkeme, adli makamların, Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamındaki yükümlülüklerine uygun olarak ve kıdemli polis memurlarının hesap vermelerini sağlayacak şekilde, kötü muamele iddialarına ilişkin etkin soruşturma yürütmelerinin sağlanması gerektiği kanısındadır.

99. Bu bağlamda Mahkeme, Sözleşme'nin 3 ve 11. maddeleri kapsamında güvence altına alınan haklara tam olarak saygı gösterilmesini sağlamak amacıyla, göz yaşartıcı gaz kullanımına ilişkin yönergenin uygulanmasına dair açık bir kurallar bütünü belirlenmesinin ve kolluk görevlilerinin uygun şekilde eğitilmelerini ve gösteriler esnasında kontrol, denetim ve gözetimlerinin sağlanmasını temin edecek bir sistemin geliştirilmesinin ve ayrıca herhangi bir şekilde, özellikle de sert direniş göstermeyen kişilere karşı güç kullanımının gerekli, orantılı ve makul olup olmadığına ilişkin olarak, olayın gerçekleşmesinden sonra etkin bir inceleme yapılmasının son derece önemli olduğu kanısındadır.

V. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

100. Sözleşme'nin 41. maddesi uyarınca;

"Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder."

A. Tazminat

101. Başvuran, manevi tazminat olarak 30,000 Avro talep etmiştir. Başvuran, talebini desteklemek amacıyla, Sözleşme kapsamındaki haklarının ihlal edilmesi neticesinde psikolojik sorunlar yaşadığını ve bir hafta boyunca çalışmadığını ifade etmiştir.

102. Hükümet, başvuranın talep ettiği meblağın kabul edilemeyeceği ve bu meblağın ödenmesinin haksız zenginleşmeye yol açacağı kanaatindedir.

103. Mahkeme, başvurana 20,000 Avro manevi tazminat verilmesine karar vermiştir.

B. Masraf ve harcamalar

104. Başvuran, aynı zamanda yerel mahkemeler önünde ve ardından Mahkeme önünde yaptığı masraf ve harcamalar için 4,069 Avro talep etmiştir. Bu meblağa, Baro tarafından düzenlenen tarifiede belirtilen avukatlık ücretleri de dahildir.

105. Hükümet, başvuranın masraf ve harcamalara ilişkin talebinin, yeterli yazılı delille desteklenmediği kanaatindedir. Hükümet, yasal ücretler hesaplanırken, Türkiye Barolar Birliği'nin belirlediği tarifelerin yardımcı olabileceğini, zira söz konusu tarifelerin yerel mahkemeler açısından bağlayıcı nitelikte olduğunu belirtmiştir.

106. Mahkeme'nin içtihadına göre, başvuranın masraf ve harcamalarını geri alabilmesi için, söz konusu masraf ve harcamaların fiilen ve gerekli olduğu için yapılmış olduğunun belgelenmesi ve makul miktarda olması gerekmektedir. Somut davada Mahkeme, başvuranın, talep ettiği avukatlık masraflarını destekleyici nitelikte, fatura, ücret sözleşmesi veya avukatın dava üzerinde harcadığı zamanı gösteren bir belge veya tercüme, posta gibi diğer masrafları gösteren herhangi bir belge ibraz etmediğini gözlemlemektedir. Bu sebeple Mahkeme, başvuranın masraf ve harcamalara ilişkin talebini reddetmiştir.

C. Gecikme faizi

107. Mahkeme, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğuna karar verir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE

1. Başvurunun kabul edilebilir olduğunu *beyan eder*;
2. Sözleşme'nin 3. maddesinin esas ve usul bakımından ihlal edildiğine *karar verir*;
3. Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlal edildiğine *karar verir*;
4. Sözleşme'nin 14. maddesi kapsamındaki şikayetin incelenmesine gerek olmadığına karar verir;
5.
 - (a) Davalı Devlet tarafından, başvurana, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca, kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde; ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden davalı Devlet'in ulusal para birimine çevrilmek üzere, manevi tazminat olarak miktara yansıtılabilecek her türlü vergiden muaf tutulmak üzere, 20,000 Avro (yirmi bin Avro) manevi tazminat ödenmesine;
 - (b) Yukarıda bahsi geçen üç aylık sürenin bittiği tarihten itibaren, ödeme gününe kadar, yukarıda bahsedilen Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranda, yukarıda bahsedilen miktara basit faiz uygulanmasına *karar verir*;
6. Başvuranın adil tazmine ilişkin diğer taleplerini *reddeder*.

İşbu karar, İngilizce olarak tanzim edilmiş ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3 maddesi uyarınca 23 Temmuz 2013 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Stanley Naismith
Mahkeme Yazı İşleri Müdürü

Guido Raimondi
Başkan